

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No - 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
Seneliği, posta ile 7.5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7.5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul bürosuna
muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

—NIETSCHE—

Cilt: IV

Ankara, 11 Teşrinievvel, 1928

Sayı: 98

Musahabe

MUVAFFAK, FAKAT KORKUNÇ BİR ESER

Pek eski dostum Aka Gündüzün eserleri de hayatı gibi muvazensizdir. Bakarsınız, size güzel, san'atkarane bir şiir, ve ya hikâye verir; kaleminin kudretine, duygusunun derinliğine hayran olursunuz; fakat böyle bir nefis eserden sonra aynı imza ile öyle bir yazıya da tesadüf etmek ihtimaliniz vardır ki kabil deyil bunu ötekinin sahibine izafe edemezsiniz...

İşte geçen sene bana (Bu toprağın kızları) tatlı romanını gönderdiği zaman ne yalan söyleyim iztiraplı bir tereddüt, yaprakları kesip okumama manî olmuştu. Geçenlerde bir arkadaşım:

— Aka Gündüzün (Butoprağın kızlarını) okudun mu?

diye sordu.

— Hayır dedim.

— Oku, diye, tavsiye etti, oku beyeneceksin.

Zevkına, anlayışına pek itimat ettiğim dostumun bu teklifi üzerine kitabı açtım, okumağa başladım... Okudukça muvaffak bir kalemin beni tamamen teshir ettiğini gördüm. Bitirdiğim zaman baştan başa içtimâi hayatımızın

derin yaralarına dokunan bu eser, ruhumun en kuytu köşelerini kaplamıştı. Benliğimde onun eleminden, onun iztirabından başka bir zerre kalmamıştı. İtiraf ve iddia ediyorum ki türk edebiyatında— telkin kuvveti itibarilebundan daha muvaffak bir roman okuduğumu hatırlamıyorum. Bu gün saçlarının telleri bem beyaz kesilen Aka Gündüzde hiç ihtiyarlamıyan bir ruh var, pürheyecan, dinc bir ruh... Bu roman o ruhun sanki tunçtan bir heykelidir. Aka'nın kalemi hayatın herkes tarafından kolay kolay bakılamıyacak safhalarını yılmaksızın, seret bir çelik gibi yontmuş, ve bu abideyi meydana koymuştur:

(Toprağın kızları) dört cephe-
lidir:

- 1) Sokak kızı,
- 2) Salon kızı,
- 3) Kendi kendinin kızı,
- 4) Bu toprağın kızı,

Her bir cephede (bu toprağın kızları) ndan bazılarının talii — demin söylediğim gibi — pervasız, sert bir kalemle hâk ve resmedilmiştir.

Baştan başa — mûtat manasıyla ve ifade noktasından — romantik olan bu eser ruhu itibariyle pek realisttir; tıpkı (sefiller) gibi...

*
* *

Bu safhaların hepsi muvaffak; hepsi bir başka korkunç macerayı anlatıyor; fakat bir tanesi, (Kendi kendinin kızı) o kadar kuvvetli ki, aralarında çok münasebet ve hatta müşabehet olan (Urun kahbeye!) romanını — muharririnin müsellemler iktidarına rağmen — gölgede bırakıyor. Son cepheye, yani (Bu toprağın kızı) na gelince, bunu bu memlekette ancak Aka Gündüz yazabilir.

(San'at için san'at) nazariyesiyle başı pek hoş olmıyan Aka, bu kitabıyla bedbaht kızların cem'iyete karşı müdafaa namesini yazmış oluyor.

*
* *

Diyorum ki şu beş on senelik çurak edebî devreden yarına kalabilecek üç beş eserden biri de muhakkak (Aka Gündüzün romanı) dır.

— Ali Canip

Ariel yahut Shelley-nin Hayatı

İkinci Kısım

Muharriri: André Maurois

I

Altı hafta Yolculuk

Yol arabası, Sabahın dördünde gelecekti; Shelley, bütün gece Godwinlerin evinin önünde bekledi. Nihayet yıldızların da, lambaların da kararup söndüğünü gördü. Mary, arkasında yol elbisesi ile, sessizce kapıyı açtı. Son anda, kız kardeşi ile beraber gitmeğe karar vermiş olan Jane Clairmont, adeta resmî bir tavrula, eşyadan bahsediyordu.

Böyle arabayla uzun uzun yolculuk Maryyi yordu ama, Godwinin takıp etmesinden korkan Shelley, hiç bir yerde durmağa cesaret edemiyordu. Akşam dörde doğru Duvra vasıl oldular ve orada' gümrükçüler ve gemicilere dert anlatmak için bir hayli müşkülât çektikten sonra, kendilerini Calaisye götürecek küçük bir gemi buldular.

Akşam çok güzeldi: büyük beyaz kayalar yavaş yavaş gözden kayboldu: artık kurtulmuşlardı. Biraz sonra bir meltem esmeğe başladı ve çabucak şiddetli bir rüzgâr halini aldı. Pek hastalanan Mary, başını Shelley'nin dizlerine koyup geceyi öyle geçirdi; fakat o da bitkin bir halde idi. Ay yavaşça ufka indi, sonra sim siyah gecenin içinde bir fırtına kopup şimşekler karanlık ve kabarmış denizi kırbaçlamağa başladı. Nihayet ortalık ağırdı, fırtına uzaklaştı, rüzgâr düştü ve doğan geniş güneşin arkasından Fransa gözükte.

Calais sokaklarında limanın neş'eli faaliyeti, yabancı bir dil işitmek, balıkçıların ve kadınların tuhaf tuhaf elbiseleri Marynin uyuşukluğunu giderdi. O günü oberjde[1] geçirdiler, zira Douvres postası ile gelecek eşyayı beklemek icap ediyordu; eşya ile beraber, yeşil gözlükleri ile Mrs. Godwin de çıkageldi. Bu şişman kadın, hiç olmazsa Janei, Skinner Streete dönmeğe razı edebileceğini ümit ediyordu; fakat Shelley'nin belagati galebe çaldı ve Mrs. Godwin yapa yalnız avdet etti. Akşam altıda yolcular, Calaisden üç atlı bir arabaya binip Boulogne yolunu tuttular.

Kararları İsviçreye gitmekti, fakat daha Pariste paraları tükendi. Elllerinde, kendilerini bir Fransız iş adamına tavsiye eden bir mektup vardı; bu M. Tavernierden para alacaklardı; Onu otele kahvaltıya davet ettiler ve onun tam bir budala olduğuna kanaat getirdiler; çünkü o adam, böyle iki küçük kızın müteheyyiç bir delikanlı ile seyahat etmesindeki kat'i zarureti pek anlıyamıyordu.

Shelley, saati ile kösteğini rehne vermeğe mecbur

[1] Oberj (auberge): lokantalı küçük otel.

oldu: sekiz napolyon aldı. On beş gün yiyecekleri temin edilmiş dimikti; düşünceleri kalmadı ve caddeleri, Louvre müzesini, Notre-Dame katedralini dolaşmağa başladılar. Arası çok geçmeden, otelde oturup hep birlikte Mary woolstonecraftın ve Byronun şiirlerini okumağı tercih ettiler.

Bir hafta sonra, esasen eyi kalpli bir adam olan Tavernier, onlara bin iki yüz frank borç vermeğe razı oldu. Bu, araba ile seyahate yetmiyecekti; fakat yaya gitmeğe ve Mary için bir eşek almağa karar verdiler. Shelley hayvan pazarına gitti ve minimini bir eşek alıp geldi; ertesi sabah bir araba onu, karasını ve baldızını, Charenton kapısına kadar götürdü; eşek de arabanın arkasından trıs trıs geliyordu.

1814 te, Fransa'nın yolları pek emniyetli değildi. Ordular dağılmıştı; yağmaker asker çeteleri, yolcuları durdurup soyuyorlardı. Tarlalarda çalışanlar, siyah ipek fistanlı iki güzel kızdan, kıvrıkcık saçları bir çocuktan ve küçüklüğü gülünçlüğe varan bir eşekten mürekkep bu kervana taacüble bakıyorlardı.

Birkaç kilometre gittikten sonra eşek o kadar yoruldu ki o günkü yolu bitirmek için Shelley ile Jane, onu taşımağa mecbur oldular. Konakladıkları köyde onu bir çiftçiye satıp yerine bir katır aldılar.

Bütün o havalı, harp ile perişan olmuş köyler yarı harap bir halde, evlerin çoğu damsız kalmış. tahtalar ateşle kararmış idi; bir çiftçiden süt istense zavallı adam, ineklerini alıp götüren Kazaklara lanete başlıyordu.

Sefil oberjlerde yataklar o derece pisti ki Mary ile Jane yatmağa cesaret edemiyorlardı; iri iri fareler karanlıkta onlara sürünüp geçiyordu. Geceyi, çiftliklerin mutfagında geçirmeğe başladılar. Yanan büyük ocak havayı ağırlaştırıyor; çocuk ağlamaları, köhne tahtaların çatırdıları yarı uykunun belirsiz rüyalarına karışıyordu. Mary, kaçmasının babasını pek fazla muhtarip edip etmediğini düşünüyor; Shelley de Harrietin istikbalini temine uğraşıyordu.

Troyesden ona, İsviçreye, yanlarına gelmesini teklif için uzun bir mektup yazdı. Ona: « Bizimle beraber oturursunuz ve hiç olmazsa burada, her türlü hotpesentlikten uzak bir dost bulacağınızdan emin olabilirsiniz » diyordu. Ona, büyük bir samimiyetle, Marynin sihhati hakkında malumat veriyordu; bu riyasızlığı pek tabii görüyordu ve Harriyetin geleceğinden hiç şüphesi yoktu. Onların böyle hep bir arada yaşamasını « âlem » belki bir ahlâksızlık telakki edecekti; fakat âlemin fikrinin ne ehmiyeti

vardiki? Aklî esaslara istinat eden peşin hükümler yerine merhamete, şefkate uymak daha iyi değil midir? Harriet cevap vermedi.

Pontarlier ve Neuchâtel tariki ile Dört Kantonlar gölüne gittiler. Shelley'nin arzusu Brunnende, hurriyetin müdafii wilhelm Tellin namına kurulmuş kilisenin yanında, hayatının sonuna kadar oturmak. Orada boş bina olarak, ıssız ve taraf taraf harap köhne bir şatodan başka bir şey yoktu; bu şatoda altı ay için iki oda kiraladılar; yatak, bir kaç iskemle, bir kaç dolap, bir sofa aldılar. Köyün papazı ile doktoru onları ziyarete geldi; Shelley hemen o gün - *Katiller* - isminde büyük bir romana başladı; artık tamamilen yerleşmişti.

Mamafi yeni soba çekmiyordu ve, elinden böyle amelî işler gelmiyen Shelley, onu işletmeye uğraşıyorsa da muvaffak olamıyordu. Oda buz gibi ve duman içinde idi. Dışarıda, yağmur camları kırbaçlıyordu. O üç çocuk gurbette kendilerini pek yalnız hissettiler. Rahat ve cana yakın ingiliz evlerinden; sıcak ve muattar ingiliz çayından; sisli ve tatlı ingiliz semasından; kendi dillerini konuşan ve isimlerini söylemesini bilen soğuk, fakat hoyrat İngilizlerden; tamahkâr, fakat gene imdada yetişen ingiliz murabakacılarından bahs ettiler. Shelley kesesini soydu; yirmi sekiz liraları kalmıştı. Üçünde de kuvvetli bir arzu vardı; buhu nihayet Shelley söyleyiverdi: « Dönmek! »

Bu söz ağızdan çıkar çıkmaz karar verildi ve üçü pek sevindiler. Jane: « Altı ay için kiraladığımız ve kendi cebimizden döşediğimiz odaları böyle kırk sekiz saat içinde bırakırmak, pek tuhaf, dedi. Douvres kayalarının gözden uzaklaştığını görünce, onları bir daha göremiyecğimi sanmışım, halbuki şimdi... » Karar gece yarısı verilmişti; ertesi sabah, şiddetli bir yağmur altında, bir gemi onları Luzerne götürdü: Brunnen papazı, onların gittiğini duyunca pek hayret etti.

Luzernden bir pazar kayığına binip Bale, oradan da Kolonyaya geçtiler. Shelley «Katiller»e çalışıyordu;

Mary ile Janeda birer roman yazmağa başlamışlardı: üzerlerinde harabeler yükselen tepelikler onlara romantik kahramanların sergüzeşleri için güzel dekorlar ilham ediyordu. Sonra bir Felemenk posta arabası onları alıp, kanalların, deyrmenlerin, ahşap evlerin teşkil ettiği rahat ve sakin bir manzara arasından geçirdi. Rotterdama geldikleri zaman, keseleri büsbütün boşalmıştı. Bir kaptan, uzun uzun münakaşalardan sonra, onları gemisine almağa razı oldu.

Deniz, İngiltereden çıktıkları günkü kadar fena idi. Bütün seyahat esnasında Shelley geri fikirler sahibi bir yolcu ile, esaret mes'elesini münakaşa etti.

Mary ile Jane hararetle onun tarafında idiler. Ertesi gün ne yiyeceklerini bilmiyordu ama Percynin bir dahî, insanın kabili ıslah olduğuna emindiler.

Mutercimi: Nurullah Ata

آلغوساقسون نشریاتی :

قاریقاتور

(C. R. Ashbee). صوك زمانلرده (نیویورق) ده انتشار ایدن كتابلر آراسنده (قاریقاتور) اسمنده کی اثر بویوک بر تدقیق محصولی در . (157) صحیفه دن عبارت اولان بو کتابده بویوک قاریقاتورست لر طرفندن جیزیلش بر چوق قیمتی رسملر واردر .

صنعت ، اساس اعتبارله (سیال) بر وارلندر . هر صنعت اثری ، موجودیتی هر آن بر (آب حیات قایناغی) نده تازه له مکده در . اونده بر (خضر) مظهریتی واردر . صنعتکارک افاده ایتمک ایسته دیکی حیات ، ایسته بو قایناقدن نبعان ایدیور و بالذات صنعتکارده اونک بر جزئی در . ذاتاً صنعت ، ابدیت ده کیزینه آقوب کیده ن بویوک بر نهر در . اونک کندینه جیزدیکی بر یول واردر . اونک بر چوق برلری درین اولدینی کیی ، مجراسنده صیغ و صارب کچیدلرده تصادف ایدیلر . ساکن ساکن آقوب کیدرکن بردن بره بر شلاله حالنده اور پرهرک درینلکله دوکولور . مهیکل طاشلره چاربار ، یالچین قایالر اوزرندن یووارلانیور . بعضاً بر سیل حالنده ، یاناغنی پارچالایارق اطرافه طاشلار . ایسته بو فیضان صنعت تاریخنده کی غیر طبیعی جریانلره توافقی ایدر . فقط بو ، بحران دوره سی ده ، موقتدر . ایر کیسچ پینه مقدر یولنی تعقیب ایده رک ابدیته دوغرو توووارلایوب کیدر .

دیمک که صنعت ده ، حیات کیی بر (صیوروت) در . حقیقی صنعتکار ، ایسته بودائی دکیشیکلکی قاورایابیلن و یاشانایابیلندر . (قاریقاتور) ده کوزهل صنعتلردن بر پارچا اولدینی ایچین عینی قانونلره تابعدر . بر قاریقاتورست یاشانای ایسته دیکی شخصیتی ، ایکی قلم ضربه سیله کوستره بیلمه لیدر . بر قاریقاتورده هر لزومسز چیزکی

مدافعه وکیلی - (دومیه) طرفندن-

بر چیرکینلک قیریشینی در . کوزهل صنعتلرده فضله اوزه تمک دائماً موفقیتسزک تولید ایدر ؛ اوزرنده چالیشیلایغنی ، ایشلندیکنی کیزله یه پیلان اثرلدرکه ابدی بر حیاته نامزددر . هله بو لزوم قاریقاتورجیلکده داها چوق لازمدر . بر چوق رساملر اثرلری اوزرنده چوق اوینارلر ؛ بر چوق

مساعی ساعتلرینک نتیجه سنده میدانه چیقان بر اثر ، آرتیق (مزاحی رسم) دن باشقا هرشی در . کتابک محرری قاریقاتور اولارق ای بر تعریف اولوق اوزره ، (Murray) ک 1893 ده سوبله دیکی شوچه لی آلیور : « صنعتده قاریقاتور ، شخصلری ویا اشیایی ، همیز و صفارینی مبالغه لی بر صورتده افاده ایدرک ، مزاحی بز شکلده کوسترمکدر . » حقیقه صنعتکار ، قهرمانک قاراقترستیک و صفارینی قاورایابیلشمسه اونی قاریقاتوریزه ایتمک ایچین حاضر لاش دیمکدر ؛ کری یه یالکز رسم قابلیتی قالیور . بوده موجودسه بر دقیقه لک بر جهد اورتایه نفیس بر اثر چیقارتایلیر . ذاتاً تپیک شخصیتلری انسانلرک حافظه سنده تجسم ایتدیرن ، اونلری دیکر کیسه لر دن آیران خصوصیتلردر ؛ بونلر انسانک دماغنده شعورسز بر شکلده یرلشمشدر . بو خصوصیتلری بر قاج چیزکی ایله رسم حالنده کورمک ، سریع بر تداعی سلسله سیله ، افاده ایدیلک ایسته نیلن انسانکی در حال کوز اوکنه کتیرر . قاریقاتورک آیری آیری احتیاجلری تطمین ایدن نوعلری واردر : بعضیلری بویوک شخصیتلری جانلاندیرر . بونلر عصرلرله افاده ایدیلن بر عمره مالکدر . منقذلر بونلر ایچین چوق مشکلسند اولورلر . حال بوکه دیکرلری (واقعه) لری (انستانتانه) بر شکلده ضبط ایدر . بونلرک عمری آزددر . حیاتلری ، بر انسانک بر کونلک ایشی کی ، کونشک دوغماسیله باتاماسی آراسنه صیقیشمشدر . هر کچن زمان اونک قیمتی